

hyponyms. However, the unit «odour» sometimes tends to the transfer to the subordinate level to indicate odour, getting aspectual meaning.

The nominative field denoting the concept «smell» includes two synonymic groups at the subordinate level which are semantically opposed. The first one contains units denoting a pleasant smell, the second one - the unpleasant odours that structures the analysed field as bifocal, i. e. divided into two subfields.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ БАТЬКІВ

УДК 37.064.1

Довженко Т.О.

У статті схарактеризовано сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів до педагогічної просвіти родини. Розкрито сутнісні, змістові та процесуальні характеристики процесу педагогічної просвіти батьків крізь призму чинних державних документів та вимог до організацій навчального процесу.

Ключові слова: тенденція, підготовка, форми, методи, зміст, просвіта, батьки.

В статье охарактеризованы современные тенденции подготовки будущих учителей к педагогическому просвещению семьи. Раскрыты сущностные, содержательные и процессуальные характеристики процесса педагогического просвещения родителей через призму действующих государственных документов и требований к организации учебного процесса.

Ключевые слова: тенденция, подготовка, формы, методы, содержание, просвещение, родители.

CURRENT TRENDS OF PREPARATION FUTURE TEACHERS TO ORGANIZATION PEDAGOGICAL EDUCATION OF PARENTS

Dozhenko T. O.

The article' characterizes the current trends of preparation future teachers to organization pedagogical education of family. The essential, content and procedural characteristic of the parents' pedagogical education process in the light of current state documents and requirements to the educational process organization is revealed.

Keywords: trend, preparation, forms, methods, content, education, parents.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні актуалізовано процеси становлення системи багаторівневої безперервної педагогічної освіти, котра дозволяла б сформувати мережу професійних освітніх закладів для підготовки конкурентноспроможних фахівців. Основними цілями створення такої освітньо-професійної системи визначено, по-перше, організацію творчої діяльності спеціаліста, створення умов для гнучкої її переорієнтації згідно зі змінами у соціокультурному середовищі, що забезпечує чітке співвідношення кількості

підготовлених фахівців з потребами ринку праці; по-друге, формування особистісних якостей людини (професійні характеристики, стиль мислення, рівень культури, інтелектуального розвитку та ін.), що дозволяє певною мірою вирішити проблеми кадрового забезпечення, упровадження новітніх технологій, модернізації навчально-виховного процесу засобом поширення позитивного досвіду світових систем підготовки педагогів-фахівців, розширення міжнародного співробітництва.

Статтею 30 пункт 2 розділу 11 Закону України «Про освіту» (1991) уведено наступні освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст; магістр. Згідно зі статтею 43 п.5 розділу 11 даного Закону, встановлено право навчальних закладів створювати різні типи навчально-науково-виробничих комплексів, об'єднання, центри, інститути, філії, коледжі, ліцеї, гімназії [1].

Ініціативне заохочення до створення навчально-наукових комплексів у системі безперервної багаторівневої педагогічної освіти спочатку передбачало подолання проблем, що гальмували загальний розвиток освітніх процесів в Україні в цілому: незбалансованість за рівнями і напрямками підготовки спеціалістів; низький загальний рівень освіти населення; відсутність правової, нормативної бази договірної підготовки фахівців, що фактично призвело до невиконання необхідних договірних зобов'язань; відсутність у центрального органу управління освіти - Міністерства освіти України (1993) – можливості регулювати контрольні показники прийому на перший курс вищих навчальних закладів, що стало причиною дублювання підготовки з окремих спеціальностей у вищих навчальних закладах [2].

Педагогічна освіта в сучасних умовах розвитку усіх сфер життєдіяльності суспільства покликана сформувати педагога-спеціаліста універсально освіченого, який має фундаментальну гуманітарно-спрямовану та науководослідну підготовку, здатного до творчості і який прагне до постійного самовдосконалення.

Нормативні документи (Закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти, цільова комплексна програма «Вчитель», концепція педагогічної освіти) основні завдання педагогічної освіти зосередили навколо питань створення цілісної системи неперервної педагогічної освіти з урахуванням вітчизняного досвіду, національних традицій і тенденцій розвитку світових систем, підготовки педагога, здатного забезпечити всебічний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства, удосконалення мережі закладів педагогічної освіти, інтеграції вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти з метою створення умов для безперервної освіти педагогічних працівників та ін. [3]. Для реалізації поставлених завдань визначено орієнтування на такі принципи: відповідність освіти потребам особи, суспільства і держави; пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей у формуванні педагога; цілісність у формуванні особистості педагога як гідного громадянина України; фундаменталізація професійної підготовки; гуманістична спрямованість навчально-виховного процесу; демократизм; випереджувальний характер освіти; ступеневість; безперервність; варіативність; інноваційність; національний, регіональний підходи у формуванні змісту педагогічної освіти; відкритість досягненням вітчизняної та світової науки, культури, освітньої практики [там само].

На підвищення педагогічної культури батьків, в першу чергу, впливає озброєння їх необхідними знаннями. Сучасні сім'ї відчувають необхідність у

знаннях про цілі, засоби й методи виховання дітей, а нерідко - корекції і компенсації розвитку дитини. Таким чином, у зміст психолого-педагогічної підготовки батьків включаються знання з багатьох людинознавчих наук, які сприяють підвищенню ефективності виховання дітей у сім'ї.

Виховна діяльність у сім'ї носить суто прикладний характер, тому важливо допомогти батькам придбати найрізноманітніші практичні вміння.

Цьому сприяють активні форми педагогічної освіти сучасних батьків: зустріч за круглим столом, педагогічні практикуми, батьківські конференції, диспути батьків, консультації для батьків (як групові, так і індивідуальні), тренінги, батьківські збори, лекції та інше.

Дослідження, проведені з питань організації підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків класними керівниками [4,5], показали, що більшість педагогів-вихователів надають перевагу такій формі роботи, як батьківські збори за класичною схемою, яка включає п'ять обов'язкових компонентів: 1. Аналіз навчальних досягнень учнів класу. 2. Ознайомлення батьків зі станом соціально-емоційного клімату в класі. 3. Психолого-педагогічна освіта. 4. Обговорення організаційних питань. 5. Особисті бесіди з батьками.

Особливою популярністю серед класних керівників користуються такі форми роботи, як круглі столи, збори-практикуми, збори-диспути і творчі майстерні. Деякі у своїй роботі використовують таку форму, як батьківські конференції. Дослідження [4; 5;6] показали, що вони проводяться як для батьків учнів одного класу, так і для декількох паралельних класів. Найчастіше на таких конференціях йдеться про певне теоретичне питання, а потім батьки діляться досвідом з виховання дітей у сім'ї.

Сьогодні батьки із задоволенням відвідують тренінги, які сприяють підвищенню рівня їх психолого-педагогічних знань.

Безумовно, підготовка батьків, населення України до виховної діяльності включає кілька взаємозалежних рівнів. Аналіз програм підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів (м. Київ, Харків, Херсон), планів роботи шкіл та класних керівників, спрямованих на підвищення педагогічної культури сім'ї, дає підставу говорити про два основні типи таких програм: програми виховання батьків, програми педагогічної освіти батьків.

Розгляд цих програм дозволяє стверджувати, що у цей час зміст освіти батьків зазнав значних змін, пов'язаних із соціально-економічними, політичними, міжнародними трансформаціями у життєдіяльності України.

Зміст освіти батьків включає широке коло знань, необхідних для нормального функціонування сім'ї (педагогічні, психологічні, економічні, медичні, правові, соціологічні, знання основ етики, культури та ін.). Ураховуючи також те, що сьогодні церква, релігійні конфесії мають серйозний вплив у суспільстві, зміст психолого-педагогічної підготовки батьків має включати знання основ діяльності церковних конфесій, громад у регіоні.

Аналіз наукової літератури показав, що в Україні постійно вивчається європейський досвід сімейного виховання і відповідно впроваджуються програми виховання батьків в європейських країнах. Такий підхід чітко простежується у навчальних програмах українських університетів, які готують майбутніх учителів. Так, у Херсонському державному університеті при вивченні курсів «Порівняльна педагогіка», «Педагогіка сімейного виховання», «Сучасні технології

виховання» розглядаються такі моделі європейських програм навчання батьків, як модель чуттєвої комунікації; модель, заснована на трансакціональному аналізі; адлерівська модель; модель групових консультацій; модель християнського виховання батьків тощо [6].

Вивчення досвіду організації педагогічної освіти показало, що в радянський період мали місце спроби створення системи підвищення педагогічної культури батьків. Ця система в різні періоди включала: ліквідацію неписьменності дорослих, батьківські школи для молодих батьків і матерів, пропаганду елементарних педагогічних знань, батьківські лекторії, університети, вивчення, індивідуальні бесіди учителів з батьками з профілактики асоціальної поведінки дітей та ін. Регулярно видавалася література о сімейної тематики, педагогічні журнали, велися радіолекторії, поширювався періодичний педагогічний друк, заохочувалася діяльність громадськості по наданню допомоги батькам в сімейному вихованні, що сприяло ефективності виховання дітей.

Сучасний погляд на проблему організації педагогічної просвіти батьків вимагає наукового осмислення і критичного аналізу історичного досвіду, накопиченого радянською педагогічною наукою і виховною практикою.

Важливим моментом є вивчення сімейної атмосфери, що оточує учня, започатковане С. Шацьким, П. Блонським, розвинене А. Макаренком і В. Сухомлинським. Адже сім'я є одним з головних інститутів виховання, саме сім'я була, є і завжди буде найважливішим середовищем формування особи. Набутий в сім'ї фізичний і духовний розвиток стає запорукою перших шкільних успіхів дитини. Сучасні взаємини школи як інституту соціального виховання і сім'ї як інституту батьківського виховання передбачають нові форми, об'єднуючи людей на підставі якої-небудь спільної діяльності, тим самим створюючи умови для особистого розвитку дитини в суспільстві, для її щастя.

Також в системі підготовки учителя до організації педагогічної просвіти батьків слід звернути увагу на організацію і спільне проведення вільного часу дітей і батьків, участь батьків в управлінні педагогічним процесом у навчальному закладі.

Збереглися традиційні форми педагогічної просвіти батьків учнів, а саме: батьківські збори; загальношкільні і класні заходи; індивідуальні консультації педагога; конференції; індивідуальні і тематичні консультації. Теми, що обговорюються на батьківських зборах, є невід'ємною частиною програми підвищення педагогічної культури батьків. Тематика батьківських зборів визначається класним керівником, з урахуванням запитів батьків, проблем, що виникають у виховному процесі, обліком рівня педагогічних знань батьків в процесі виховання. Наприклад аналіз успішності можна пов'язати з темами: «Виховання у дітей уваги під час виконання домашніх завдань», «Роль сім'ї в розвитку у дітей пізнавальних інтересів», «Роль сумління і працьовитості при виконанні домашніх завдань», «Як подолати психологію неуспішного учня». Дуже важливо на батьківських зборах знайомити батьків із станом соціально-емоційного клімату в класі, з поведінкою хлопців на уроках, на екскурсіях, в їдальні, на змінах, в місцях масового спілкування. Темою розмови можуть бути і взаємини, і мова і зовнішній вигляд учнів.

Загальношкільні батьківські збори проводяться не більше двох раз на рік. Тематика таких зустрічей носить характер звіту роботи школи за певний період. Це може бути успішна атестація, приклади позитивного досвіду виховання в сім'ї.

У завдання батьківських конференцій входить проведення соціологічних і психологічних досліджень з проблеми конференції. Бажано, щоб з аналізом проблеми виступали самі батьки з позиції власного досвіду. Тематика батьківських конференцій може бути така: «Естетичне виховання молодших школярів в сім'ї. Моральне виховання школяра в сім'ї. Роль сім'ї у розвитку моральних якостей підлітка. Роль сім'ї у розвитку працездатності учня».

Індивідуальні консультації також є однією з найважливіших форм взаємодії класного керівника з сім'єю. Особливо це важливо, коли учитель набирає новий клас. Індивідуальна консультація повинна мати ознайомлювальний характер і сприяти створенню гарного контакту між батьком і учителем. У бесіді з класним керівником в неофіційній обстановці у батьків є можливість розповісти усе про свою дитину, а учителеві з'ясувати усе необхідне для своєї професійної роботи з дитиною: особливості здоров'я дитини; її захоплення, інтереси; переваги в спілкуванні в сім'ї; поведінкові реакції; особливості характеру; мотивація вчення; моральні цінності сім'ї.

Необхідно відмітити, що в індивідуальній бесіді класний керівник повинен більше слухати і чути, а не захоплюватися повчальними радами. Дуже важливо в ході бесіди розпитати про традиції, звичаї, спільне проведення часу в сім'ї.

Варто особливу увагу приділити нетрадиційним формам роботи з батьками: тематичні консультації; батьківські читання; батьківські вечори; батьківські тренінги; батьківські ринги; відкриті уроки; день відкритих дверей.

Тематичні консультації проводяться для рекомендацій з проблеми, яка хвилює певне коло батьків. Іноді ці проблеми можуть носити конфіденційний характер. У тематичній консультації бажана участь психолога, шкільного лікаря, кімнати міліції, а в деяких випадках відділу опіки і соціального захисту.

На батьківських читаннях не лише обговорюють проблему, але вивчають і рекомендовану літературу з цієї проблеми, після чого батьки викладають власне розуміння прочитаного.

Батьківські вечори спрямовані на об'єднання батьківського колективу. Форми вечорів дозволяють не лише висловлювати свою думку по запропонованих темах, почути корисне для себе в міркуваннях інших батьків, але і узяти на озброєння для виховання своєї дитини.

Батьківський тренінг спрямований на придбання важливих навичок взаємодії, встановлення відношення довіри і співпраці між батьками і дітьми, поліпшення взаєморозуміння в сім'ї.

На жаль, в сучасній шкільній практиці втрачено досвід організації сімейних клубів. Вони були в період дослідження. Сучасна модель сімейного клубу виступає засобом соціалізації дитини. Доведено, що внаслідок специфіки його структури і особливостей функціонування - в сімейних клубах представлені різні типи сімей, що відрізняються структурними ознаками; створені умови для освоєння дитиною набору соціальних ролей, що відбивають різноманіття внутрішньосімейних стосунків; повною мірою реалізуються міжпоколінні зв'язки, що створюють для індивіда дійсність, в якій той діє, пізнає і спілкується, здійснюючи входження в соціум.

Варто пам'ятати, що педагогічна просвіта батьків відбувається упродовж усього життя людини. Будучи процесом складним і тривалим, вона має декілька складових:

- латентну, приховану — коли дитина вбирає ті стосунки, прийоми, способи, якими його виховують, а потім, стаючи дорослим, людина відтворює ті самі способи і прийоми, які відображалися в її пам'яті;

- традиційну, прийняту в цій культурі, тобто пов'язану з передачею знань, необхідних для життєзабезпечення дитини, таку, що здійснюється, як правило, прямим навчанням або навчанням традиційними способами (для міської культури - часто через книги і засоби масової комунікації);

- ситуативну, пов'язану з передачею батькам необхідних знань, що здійснюється часто за допомогою рад і консультацій, у тому числі зі знайомими, рідними, лікарями, вихователями, психологами і педагогами;

- рефлексію, яка забезпечує аналіз багатовимірних процесів життєвої реальності, наслідків зроблених батьками дій і в якій дитина розглядається як самостійний суб'єкт стосунків.

Сучасний учитель має пам'ятати, що питання змісту педагогічної просвіти батьків не можуть розглядатися у відриві від соціального і освітнього контексту їх життя і життя дитини. При відборі змісту такої просвіти батьків необхідно враховувати, з одного боку, такі характеристики сім'ї, як: тип сім'ї (повна, неповна, нуклеарна, розширена), вік батьків, їх освітній рівень і професійна приналежність, соціально-економічне положення сім'ї, чи знаходяться батьки в повторному шлюбі, чи є батьки рідними, родові і національні традиції сім'ї, відношення до релігії, тип взаємин в сім'ї і тип (стиль) сімейного виховання. З іншого боку, не менш важливо при відборі змісту педагогічної просвіти батьків враховувати темперамент дитини, віковий етап розвитку дитини, її фізичне і психічне здоров'я, наявність і характер порушень в розвитку дитини, характер і причини девіантної поведінки. Таким чином, освітнє замовлення різних сімей матиме свою специфіку. З урахуванням цієї специфіки і повинна формуватися система педагогічної просвіти батьків.

Теоретичний аналіз вітчизняного досвіду організації педагогічної просвіти батьків, а також вивчення педагогічної практики взаємодії з батьками як партнерами в соціальному становленні дітей, свідчать про те, що досить сильний традиційний підхід до роботи з сім'єю, який виражається у формальній участі батьків в житті навчального закладу: допомога матеріальними засобами, присутність на різних заходах. Одна з причин такого положення полягає в тому, що освітня установа частіше ставить вузьку мету розвитку знань, умінь і навичок.

Наш досвід показує, що потрібна спеціальна технологія для вирішення такого складного завдання, як організація всебічної допомоги дорослих у процесі соціального становлення особи дитини.

За даними діагностичного опитування серед педагогів – 65% респондентів делегують основне навантаження у вихованні дітей батькам. Батьки, у свою чергу, хочуть щастя своїм дітям, але 80% з числа опитаних зазначають труднощі у вихованні своєї дитини і готові отримати допомогу від педагогів. При цьому категорично відкидають лекції і «круглі столи» як форму отримання знань про виховання дітей.

Розуміння системної природи процесу організації педагогічної просвіти батьків і відповідної підготовки майбутніх учителів створює реальні передумови для ефективного управління педагогічним процесом. Сучасний підхід до критеріїв оцінки ефективності управлінської діяльності ґрунтується на розширенні і уточненні функцій управління, які включають: інформаційно-аналітичну; мотиваційно-цільову; планово-прогностичну; організаційно-виконавську; контрольно-діагностичну; коректувально-регулятивну.

Необхідність методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів до організму педагогічної освіти батьків учнів сьогодні очевидна, оскільки методична оснащеність є однією з умов ефективності і одним із засобів досягнення якості діяльності і її результатів. Оцінюючи ефективність методичного забезпечення освітньої установи з сім'єю, необхідно виділити такі його різновиди, як: інформаційно-методичне, нормативно-методичне, технологічне, програмне. Методичне забезпечення – це ціла система, що координує і інтегрує у такі сфери, як діяльність, спілкування і самопізнання в освітній установі, що включає апробацію і впровадження в педагогічну практику ефективних моделей, методик і технологій, підсистем інформування, освіти і навчання викладачів і батьків, спільний аналіз якості діяльності і її результатів, відстеження і систематичне зняття показників, система спостереження і вивчення діяльності щодо соціального становлення дітей (моніторинг), узагальнення і поширення ефективного досвіду педагогічної освіти з метою підвищення педагогічної культури батьків.

Висновки. Таким чином, сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів до педагогічної освіти батьків враховують значний позитивний досвід минулого та інноваційні форми взаємодії сім'ї та школи. Поряд зі старими, перевіреними формами роботи (батьківські збори, лекторії, всеобуч) реалізуються нові, які відповідають запитам сьогодення (тренінги, практикуми, круглі столи, відеоконференції тощо). Проблема не вичерпується змістом нашої статті, і в цьому – подальша перспектива дослідження.

Література

1. Про освіту. Закон України від 23 травня 1991р. №1060-XII (Витяг) / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. – №9 : Законодавство України про загальну середню освіту. – С. 13 - 31.
2. Про вищу освіту. Закон України від 17 січня 2002р. №2984-III // Відомості Верховної Ради України. – №20 - 17 травня 2002р. – С. 506-536.
3. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти наказ МОН № 1176 від 14.08.13 [Електронний ресурс] : Режим відкритого доступу : ro.kyivmon.gov.ua/img/zstored/files/nmon_1176_14082013.doc
4. Болдырев Н. И. Классный руководитель / Н. И. Болдырев. – М. : Просвещение, 1978. – 280 с.
5. Газман О. С, Иванов А. В. Содержание деятельности и опыт работы освобожденного классного руководителя (классного воспитателя) / О. С. Газман, А. В. Иванов. – М. : Новая школа, 1992. – 115 с.
6. Сьман І.В. Педагогічна освіта батьків у 50-70-х роках ХХ століття в Україні : дис. ...канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Сьман Ірина Володимирівна. – Херсон, 2011. – 233 с.

CURRENT TRENDS OF PREPARATION FUTURE TEACHERS TO ORGANIZATION PEDAGOGICAL EDUCATION OF PARENTS

Dovzhenko T. O.

Abstract. *The article characterized the current trends of preparation future teachers to organization pedagogical education of family. The essential, content and procedural characteristic of the parents' pedagogical education process in the light of current state documents and requirements to the educational process organization are revealed.*

Today in Ukraine processes of establishment of system of multilevel continuous pedagogical education, which would allow formation of a network of professional educational institutions that prepare competitive professionals are actualized. The main aims of the creation of such educational and professional system are firstly organization of creative specialist's activity, creation of conditions for its re-orientation in accordance with changes in the socio-cultural environment that provides a clear ratio of trained professionals with market needs; secondly, formation of the personal traits (professional characteristics, thinking style, level of culture, intellectual development, etc.), that allow to solve the problems of staffing in some extent, introduction of new technologies, modernization of the educational process by spreading positive experience of the world systems of training professional teachers, expanding of international cooperation.

Current trends of preparation future teachers to organization pedagogical education of parents take into account the significant positive past experience and innovative forms of family and school interaction. Along with the old tested forms of work (parent meetings, lectures, universal education) new ones are being implemented that meet the needs of today (trainings, workshops, round tables, video conference, etc.).

Keywords: *trend, preparation, forms, methods, content, education, parents.*

МОДЕЛІ ПОРОДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ (ТЕКСТУ) ТА ЇХНІЙ ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ

УДК 372.461 – 057.874:37=161.2

Сіранчук Н.М.

У статті обґрунтовано теоретичні принципи формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на основі аналізу наявних у психології, лінгвістиці та психолінгвістиці моделей породження мовленнєвого висловлювання та власних експериментальних даних, одержаних автором протягом 2010-2014 рр. у процесі експериментального навчання в школах м. Рівне.

Ключові слова: *лексична сировина, форма висловлювання, смисл висловлювання, систематичний лексичний запас, сховище семантичної інформації.*

МОДЕЛИ ПОРОЖДЕНИЯ РЕЧЕВОГО ВЫСКАЗЫВАНИЯ (ТЕКСТА) И ИХ ЛЕКСИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Сіранчук Н.М.

В статье обоснованы теоретические принципы формирования лексической компетентности младших школьников на основе